

Kiezen voor de toekomst

Voorzitter, 13 maanden geleden (op 30 mei) ging de huidige coalitie van start met een debat over het coalitieakkoord. Het door partijen opgestelde coalitieakkoord is er een op hoofdlijnen en hierin wordt over een aantal, voor de coalitiepartijen fundamentele en urgente thema's, belangrijke richtinggevende uitspraken gedaan. Te weten: de groei van de stad, duurzaamheid, inclusiviteit, levendigheid (kunst en cultuur) en een circulaire economie voor brede welvaart. (college omgezet: een thuis voor iedereen, iedereen kan meedoen, duurzame toekomst). En omdat het akkoord op hoofdlijnen is geschreven zijn er ook veel onderwerpen niet beschreven. Voor al deze onderwerpen is daarmee ruimte voor debat in de raad.

Met de gehele raad is, tijdens de retraite van september 2022, een start gemaakt van een raadsagenda: onderwerpen die met groot draagvlak door deze raad zijn geagendeerd om de komende jaren mee aan de slag te gaan. Via meerdere sessies zijn deze thema's vervolgens verder uitgewerkt. Het resultaat van die thema's lezen wij nu terug in de Perspectiefnota die we vandaag met elkaar bespreken. Wij herkennen deze, er is goed geluisterd.

Balans tussen ambities, opgaven, taken en middelen

En het college had het al aangegeven: deze Perspectiefnota is anders dan anders. Hij zal meer op hoofdlijnen zijn en zal door zijn vernieuwde opzet (waarvoor onze complimenten ten aanzien van de opbouw en leesbaarheid) ook strategischer van aard zijn. En voorzitter, daarvan is niets gelogen. Want deze PPN draait om hoofdlijnen. Om focus. Maar bovenal om het in balans brengen van de ambities van college én raad met de opgaven, taken en beschikbare middelen, lees: geld en ambtelijke capaciteit. En voor de aandachtige luisteraar hier alvast een spoiler-alert: dat is een grote puzzel waar we een aantal jaren voor nodig zullen hebben. Maar het zal ook om een gedragsverandering vragen. Van college, raad, ambtelijke organisatie, partners en inwoners. Ik kom daar later in mijn bijdrage op terug.

Want, voorzitter, door een combinatie van het jarenlang niet mee laten groeien van de organisatie (nalatenschap), torenhoge ambities en een nog ambitieuzere gemeenteraad (waar kunnen maken) staan we nu op een splitsing. Zo doorgaan en veel dingen maar half doen (met alle gevolgen

Kiezen voor de toekomst

van dien, want dan gaan we de helft nog niet halen), of nu goed ingrijpen en wat we doen, goed doen!

Scherpe keuzes

Het college stelt dat laatste voor en durft daarin duidelijke keuzes te maken: aan de hand van 6 lange lijnen wordt de brede welvaart op lange termijn bewaakt en met de 8 thema's worden urgente en prominente vraagstukken op korte termijn aangepakt. Onze complimenten voor het in- en overzicht dat het college de raad in deze korte tijd heeft geboden. Dit helpt (in ieder geval ons) om de urgentie en de ontwikkelingen beter te duiden, **bij- van hoofdzaken te onderscheiden** en te kiezen voor de onderwerpen waar we de stad en onze inwoners verder mee helpen.

Voorzitter, het college stelt voor :

- Na te denken over welke incidenteel gefinancierde aflopende projecten kunnen stoppen of doorgang zouden moeten vinden (de zogenaamde 'boeggolf'), de wensen zijn immers groter dan de beschikbare middelen;
- En geen nieuw beleid of projecten te starten, tenzij dit nodig is voor de uitvoering van de thema's of lange lijnen. Dit in verband met de druk op de organisatie.

Voorzitter, dat zijn scherpe keuzes en de vragen die in dit debat voor D66 dan ook centraal staan zijn:

1. Zijn dit de lange lijnen en thema's waarmee we Zwolle en haar inwoners op korte én lange termijn vooruit helpen?
2. En, welke aflopende projecten zijn daarbij van toegevoegde waarde om ook na dit jaar voort te zetten?

Steun voor lange lijnen en thema's

Voorzitter, voor ik daar inhoudelijk op reageer wil ik aangeven dat de fractie van D66 de richting van het college ondersteunt. We moeten scherpe keuzes maken om de zo door ons allen gekoesterde brede welvaart ook in de toekomst te kunnen waarborgen. En ja, de lange lijnen werken wat ons betreft aan een duurzame toekomst voor de stad en de thema's doen wat ons betreft recht aan de urgente, sociaal maatschappelijke opgaven waar we met elkaar voor staan.

Kiezen voor de toekomst

We lezen de punten terug die daarbij voor D66 essentieel zijn: de groei van de stad, klimaat en energie, inclusiviteit en bestaanszekerheid (verruiming 130%) en de nieuwe bestuurscultuur. Hiermee wordt een solide basis gecreëerd.

Financiën op orde, maar op termijn niet toereikend

En deze basis kan structureel worden gedekt door een goede financiële uitgangspositie. Want gelukkig zijn de financiën op dit moment dik in orde: er is voldoende geld in kas en de reserves zijn goed gevuld. Maar, afgezet tegen al onze wensen en ambities zijn die financiële middelen niet toereikend (en kan op termijn niet álles meer). Niet op korte termijn (boeggolf) en niet op lange termijn (SIA). De inkomsten staan onder druk door o.a. lagere inkomsten uit het Rijk en afnemende grondexploitaties (2/3^e minder winstnemingen in 2027). Het huishoudboekje moet naar alle waarschijnlijkheid dan ook anders worden ingericht.

En daar komt bij voorzitter, dat de groei van Zwolle doorzet. Er staan ons nog tal van grootstedelijke ontwikkelingen te wachten. Maar de kloof tussen de beschikbare- en benodigde middelen om die ontwikkelingen te financieren is groot. De Strategisch Investeringsagenda (de SIA), onze spaarpot voor stedelijke ontwikkelingen, is na een aantal grote projecten (o.a. Spoorzone, Stadshart) zo goed als leeg, maar dan is de stad nog niet af. (MPV niet als heilige koe alleen, maar in een combinatie van inkomstenbronnen = duurzamer en welvarender).

Naast de voorgestelde ruimtescheppende maatregelen van het college om extra inkomsten te genereren – en waar wij ons in kunnen vinden (reserves, doorlichten programma's, kostendekkenheid tarieven, verhogen belastingen) - is D66 dan ook benieuwd of het college mogelijkheden ziet om aanvullende inkomsten van derden aan te wenden. Van bijvoorbeeld provincie en Rijk, maar ook van Europa. Immers, cofinanciering (voor de 226 mjo. in C. en nu nog voornamelijk alleen Zwolse dekking) is gebruikelijk bij grootstedelijke ontwikkelingen. Graag een reactie van het college hierop.

De voorgestelde temporisering van grote investeringen waar geen dekking voor is gevonden lijkt D66 (op basis van de informatie die we nu hebben) in ieder geval niet wenselijk. Ten aanzien van de stedelijke

Kiezen voor de toekomst

opgaven moeten we door blijven gaan om niet verder achterop te raken. D66 is in dat licht bereid om scherpe keuzes te maken, mits duidelijk is wat de gevolgen en consequenties zijn van de keuzes die we dan maken. (Jaarlijks 4-5 jaar vooruit kijken + combinatie van inkomstenbronnen = opties college)

Aanvullingen op lijnen en thema's uit lijst boeggolf

Vooruitlopend op die scherpe keuzes vinden wij het moeilijk de boeggolflijst te beoordelen. Want er is overlap tussen wat we willen doen in de basis (lijnen en thema's) en de onderwerpen die in de lijst staan. Zoals gezegd, prioriteit voor D66 zijn: de groei van de stad, klimaat en energie, inclusiviteit en bestaanszekerheid en de nieuwe bestuurscultuur.

Maar, voorzitter, voor wie – net als D66 afgelopen jaar heeft gedaan - zijn oor goed in de stad te luister legt, hoort zorgwekkende geluiden: er is veel inspraak van ontevreden inwoners (naast NIMBY van mondige burgers moet participatie ook echt beter), steeds meer mensen raken in de knel tussen inwoner en overheid, schulden nemen toe en de bestaanszekerheid staat onder druk. Jongeren ervaren veel mentale druk en de maatschappelijke opvang zit vol. Maar is er ook sprake van toenemende krapte op de arbeidsmarkt (leraren, politie, huisartsen, zorgpersoneel, ICT-ers, bouwvakker, juristen). Voorzitter, hoe gaan we om met schaarste en verdelen we de middelen op een zo goed en eerlijk mogelijke manier?

Naast beschreven lijnen en thema's horen bij de begroting van 2024 wat D66 betreft nog zeker:

- De participatieaanpak: want betrekken inwoners kan beter en zal een groter thema worden: mondige mensen willen invloed (NIMBY), maar we willen ook inwoners betrekken die dat niet anders niet doen, bijvoorbeeld door burgerberaad.
- Zekerheid voor organisaties in het sociaal domein die mensen ondersteunen voor wie de samenleving te hard gaat (GGD/ Team Via/ Travers). Maar ook voor bewezen effectieve interventies als de doorbraakmethode: doen wat nodig is voor échte oplossingen in de gehele context: maatwerk.
- Stadspas (dilemma notitie): omdat dit het stigma tegen gaat en iedereen ongezien dezelfde kansen en uitgangspunten geeft.

Kiezen voor de toekomst

- Investeren in data: het geeft zoveel meer inzicht en overzicht, specifiek ook voor het Sociaal Domein, sociaal wijkteam en Jeugdhulp.
- Vervolg op orde brengen van organisatie: zonder uitvoerende capaciteit kunnen we de ambities niet waarmaken én kunnen we ook (op lange termijn) de ambities ook niet opschroeven.

Als laatste op dit onderdeel: economie, of liever gezegd circulaire economie. Want dat is wat ons betreft het nieuwe leidende principe. Een duurzame samenleving gaat over sociale en maatschappelijke verbinding (brede welvaart en natuur), een economie die dáárop aangesloten is en niet enkel gericht is op economisch denken, financiële winst en groei. De omslag naar standaard circulaire economie gaat ons helpen om duurzaam vooruit te blijven gaan.

Gedragsverandering/ cultuuromslag

Voorzitter, ik rond af. D66 kan zich vinden in de lijn van het college en ondersteunt de scherpe keuzes en gevraagde focus. En na 10 juli eenmaal door deze raad besloten vraagt dat van ons een rechte rug. Om standvastigheid en het vizier op waar we naartoe willen. We zullen ons minder moeten laten verleiden om met moties en amendementen ambitie op ambitie te stapelen en daarmee de uitvoering toch weer zwaarder te belasten.

D66 heeft er vertrouwen in dat het college de goede dingen doet om de ambities in lijn te brengen met de opgaven en middelen en over te gaan naar een tijdperk van uitvoering. U mag van D66 verwachten dat wij onze controlerende en volksvertegenwoordigenderol serieus nemen én daar de komende periode zeer scherp op zijn.

Kiezen voor de toekomst